

Nowe stanowiska mchu *Buckiella undulata* (Hedw.) Ireland w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym (Polska północno-zachodnia)

New localities of *Buckiella undulata* (Hedw.) Ireland in Trójmiejski Landscape Park (NW Poland)

BARTŁOMIEJ HAJEK

B. Hajek, Katedra Ekologii Roślin Uniwersytetu Gdańskiego Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: hajek@o2.pl

ABSTRACT: Five new localities of *Buckiella undulata* (Hedw.) Ireland [syn. *Plagiothecium undulatum* (Hedw.) Schimp.] in Trójmiejski Landscape Park was described. That species is much more frequent in the northern Poland than it has been believed so far. Probably its expansion is favoured by introduction of coniferous monocultures in forestry.

KEY WORDS: *Buckiella undulata* (Hedw.) Ireland, new localities, Trójmiejski Landscape Park, NW Poland

Buckiella undulata (Hedw.) Ireland [syn. *Plagiothecium undulatum* (Hedw.) Schimp.] jest dużym, biało-zielonym mchem bocznazarodniowym, tworzącym rozległe darnie.

Na świecie *B. undulata* występuje najczęściej w Europie zachodniej (Pankow 1965; Düll 1977) oraz na zachodnim wybrzeżu Ameryki Północnej (Ireland 1986), tj. na obszarach pozostających pod wpływem klimatu oceanicznego. W Polsce mech ten często rośnie w górach: między innymi w Sudetach, na Pilsku, na Babiej Górze, w Tatrach, Gorcach, Beskidach (Szafran 1961) oraz w Górach Świętokrzyskich (Bróz 1977). Na wschodzie kraju znane są jego stanowiska z Puszczy Białowieskiej (Goławska, Sokołowski 1966). Na północy Polski *B. undulata* występuje na Wolinie (Lisowski 1961), w Słowińskim Parku Narodowym (Mickiewicz 1980; Gos 1995) oraz na Pojezierzu Kaszubskim (Rusińska 1981). Z Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego podawany był dotychczas z trzech stanowisk: z rezerwatu przyrody „Pełcznica” (Ochyra i in. 1990), z doliny Potoku

HAJEK B. 2005. New localities of *Buckiella undulata* (Hedw.) Ireland in Trójmiejski Landscape Park (NW Poland). – Acta Bot. Cassub. 5: 163–166.

Zagórzańskiego (Ochyra i in. 1990) i Lasu Oliwskiego w Gdańsku (Klinggraeff 1893).

Buckiella undulata jest gatunkiem naziemnym, najczęściej rośnie na siedliskach o bardzo wysokiej wilgotności względnej powietrza, z tego względu występuje na obszarach nadmorskich i górskich. Lokalnie jest częsta w górno-reglowych świerczynach (Ochyra i in. 1990).

Podczas badań briologicznych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego stwierdzono pięć nowych stanowisk *B. undulata* (ryc. 1):

Ac-69: powiat gdyński, 2,75 km na S od wsi Łężyce, 1,25 km na W od dzielnicy Wiczlino-Niemotowo, obręb leśny Chylonia, oddz. 187d, skarpa przydrożna w lesie dębowo-sosnowym z domieszką buka, dwa jednolite gatunkowo skupienia, 10.09.2000, leg. B. Hajek 72/2000 (UGDA-B, KRAM-B);

Ac-78: powiat wejherowski, gmina Szemud, 3,5 km na NEE od wsi Szemud, 2,5 km na SWW od wsi Kamień, nadleśnictwo Gdańsk, obręb leśny Gniewowo, oddz. 246d, na skraju drogi w nasadzeniu świerkowym, niewielkie, zwarte darnie na odcinku ok. 50 m, w odległości ok. 1 m od drogi, 01.08.2002, leg. B. Hajek 227/2002 (UGDA-B, KRAM-B);

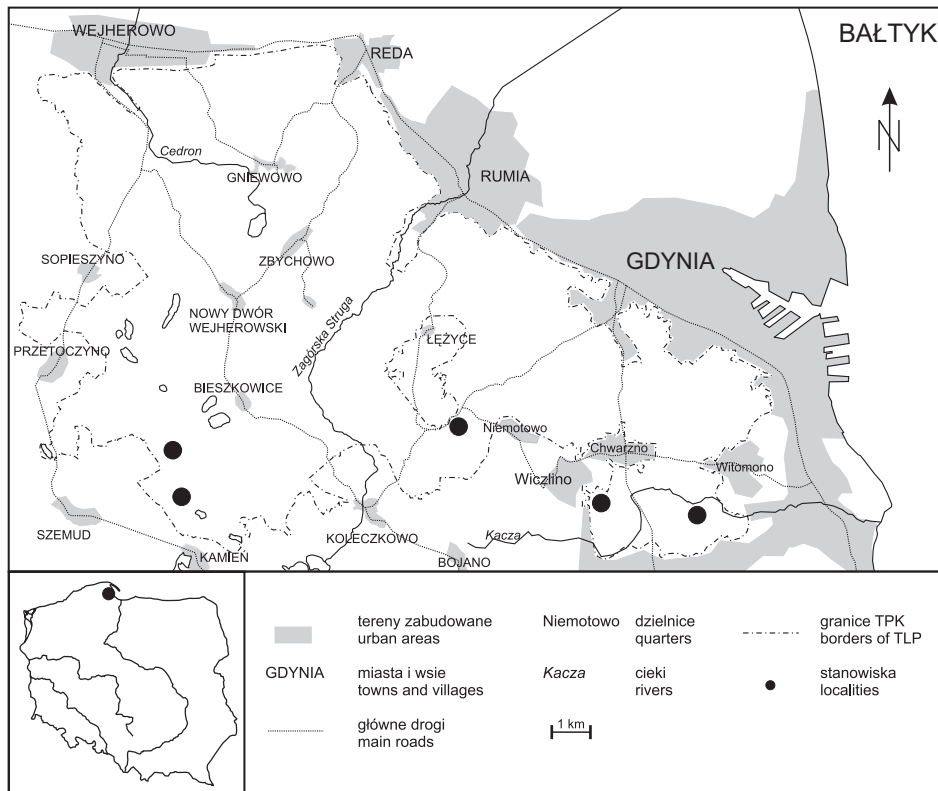
powiat wejherowski, gmina Szemud, 1,5 km na N od wsi Kamień, obręb leśny Gniewowo, oddz. 256d oraz 256h, obficie na ziemi w luźnym nasadzeniu sosny i świerka (256d), oraz na niewielkim głazie narzutowym (256h), kilka skupień, największe o powierzchni około 3 m², 22.07.2003, leg. B. Hajek 331/2003 (UGDA-B, KRAM-B);

Ac-79: powiat gdyński, dolina Rzeki Kaczej i Źródła Marii, 4,6 km na SSW od stacji PKP Gdynia Główna, 0,65 km na E od Leśnictwa Witomino, obręb leśny Oliwa, oddz. 218n, nasadzenie świerkowo-sosnowym na dnie terasy rzecznej, w niewielkim zagłębieniu powstałym po orce przeprowadzonej podczas sadzenia drzewostanu, nielicznie, jedno skupienie o powierzchni około 0,5 m², darnie *B. undulata* są poprzerastane innymi pospolitymi mchami acydofilnymi jak *Polytrichastrum formosum* (Hedw.) G. L. Sm. i *Pleurozium schreberi* (Willd. ex Brid.) Mitt. 30.07.2000, leg. B. Hajek 250/2002 (UGDA-B, KRAM-B);

powiat gdyński, 6,25 km na SW od stacji PKP Gdynia Główna, obręb leśny Oliwa, oddz. 208d, przy linii oddziałowej 207/208, skraj leśnej drogi, w lesie liściastym z przewagą buka i domieszką świerka, jedna niewielka kępa, 05.04.2003, leg. B. Hajek 204/2003 (UGDA-B, KRAM-B).

Potwierdzono także wcześniej podawane stanowisko z rezerwatu przyrody „Pełcznica”:

Ac-68: powiat wejherowski, gmina Szemud, 2,25 km na E od wsi Przetoczyno, 0,1 km od południowo-zachodniego brzegu Jeziora Wygoda, obręb leśny Gniewowo, oddział 200g, przy drodze granicznej rezerwatu przyrody „Pełcznica”, skarpa przydrożna w kwaśnej buczynie, nielicznie, 15.09.2003, leg. B. Hajek 213/2003 (UGDA-B, KRAM-B).

Ryc. 1. Nowe stanowiska *Buckiella undulata* w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym (TPK)
 Fig. 1. New localities of *Buckiella undulata* in the Trójmiejski Landscape Park (TLP)

Zbiory zielnikowe z opisanych stanowisk złożono w zielniku Uniwersytetu Gdańskiego (UGDA-B), duplikaty przesłano do zielnika Pracowni Briologii Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN (KRAM-B).

Omawiany gatunek w literaturze uznawany jest za bardzo rzadki na północy Polski (Rusińska 1981; Ochyra i in. 1990). Jedynie w okolicy Słowińskiego Parku Narodowego mech ten podawany jest jako częsty, a miejscami wręcz pospolity (Gos 1995). Rusińska (1981) nie potwierdziła wcześniejszych notowań tego mchu (głównie niemieckich) z Pojezierza Kaszubskiego, jednak Ochyra i in. (1990) podają późniejsze notowania z tego terenu. *B. undulata* jest gatunkiem łatwym do rozpoznania i oznaczenia nawet w terenie. Briologowie niemieccy działający na Pomorzu w XIX i pierwszej połowie XX wieku podają nieliczne stanowiska tego mchu, co wskazuje na jego rzadkość w tamtym okresie. Liczne nowe notowania mogą być związane z rozprzestrzenianiem się tego mchu. Prawdopodobnie sprzyjają mu rozpowszechnione jeszcze monokultury drzew iglastych, szczególnie świerka (Kremer, Muhle 1998). Z takich właśnie miejsc pochodzi większość stanowisk.

Podziękowania

Miło mi jest wyrazić swoją wdzięczność Panu prof. dr. hab. Ryszardowi Ochyrze oraz Panu dr. K. Gosowi za potwierdzenie oznaczeń.

Literatura

- BRÓZ E. 1977. Stanowisko *Plagiothecium undulatum* Br. eur. w Górach Świętokrzyskich. – *Fragm. Flor. Geobot.* 23: 77–80.
- DÜLL R. 1977. Die Vorbereitung der deutschen Laubmoose (*Bryopsida*). – *Bot. Jahrb. Syst.* 98(4): 400–548.
- GOCLAWSKA D., SOKOŁOWSKI A. 1966. *Plagiothecium undulatum* Br. eur. w północno-wschodniej Polsce. – *Fragm. Flor. Geobot.* 12(2): 179–184.
- GOS K. 1995 (mscr.). Mchy Słowińskiego Parku Narodowego. Studium ekologiczno-florystyczne. Praca doktorska wykonana w Katedrze Ekologii Roślin i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Gdańskiego. Gdańsk.
- IRELAND R. R. 1986. Synopsis of the genus *Plagiothecium* for North America. – *Lindbergia* 12: 49–56.
- KLINGGRAEFF H. VON 1893. Die Leber- und Laubmoose West- und Ostpreussen. Commissions Verlag von Wilhelm Engelmann in Leipzig, Danzig, 317 ss.
- KREMER B. P., MUHLE H. 1998. Leksykon przyrodniczy: porosty, mchy, paprotniki. Geo Center, Warszawa, 286 ss.
- LISOWSKI S. 1961. Bryoflora Wyspy Wolin. – *Bad. Fizjogr. Pol. Zach. Ser. B.* 8: 137–193.
- MICKIEWICZ J. 1980. Mszaki w zespole *Carici elongate-Alnetum* Koch 1926 w Polsce. – *Monogr. Bot.* 61: 5–96.
- OCHYRA R., BEDNAREK-OCHYRA H., SZMAJDA P. 1990. *Plagiothecium undulatum* (Hedw.) B., S. & G. – W: OCHYRA R., SZMAJDA P. (red.), Atlas of the geographical distribution of spore plants in Poland. Series V. Mosses (Musci). Part 5. PWN, Kraków-Poznań, s. 41–45.
- PANKOW H. 1965. Die Verbreitung und das soziologische Verhalten von *Plagiothecium undulatum* (L. ap. Hedw.) Br. eur. in Mecklenburg. – *Repert. Spec. Nov. Regni Veg.* 70: 170–179.
- RUSIŃSKA A. 1981. Mchy Pojezierza Kartuskiego. – *PTPN, Pr. Kom. Biol.* 59: 1–153.
- SZAFRAN B. 1961. Flora Polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Mchy (Musci). 2: 1–405. PWN, Warszawa.